

Plenum

Torsdag 11.10.2018 kl. 16.03—18.42

2.2. Muntlig fråga om den yrkesinriktade utbildningen (Ritva Elomaa saf)

Muntligt spörsmål MFT 153/2018 rd

Muntlig frågestund

Talman Paula Risikko: Också sannfinländarnas riksdagsgrupp hade en egentlig fråga om det här temat. Vi tar den i det här skedet. Ledamot Elomaa.

Debatt

16.09 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformi on ollut tämän vuosituhannen merkittävin koulutukseen vaikuttava uudistus. Monet alan asiantuntijat varoittelivat valmisteluvaiheessa siihen liittyvistä riskeistä, ja osa on valitettavasti realisoitunut. Uudistuksen alkutaival onkin ollut raskas ja toiminta on paikoin sekavaa, mikä heijastuu suoraan nuorten kouluarkeen. Myös lähiopetuksen määrää on säästösyistä vähennetty tuntuvasti jo ennen uudistusta.

Monien lukujärjestys on tyhjää täynnä, vaikka motivaatiota opiskeluihin löytyisikin, eikä ohjausta ole aina riittävästi saatavilla. Juuri lähiopetusta ja tukea kaivattaisiin lisää. Monilta vanhemmilta ja opettajiltakin on tullut useita huolestuneita yhteydenottoja asiasta. Kysynkin ministeri Grahn-Laasoselta: miten uudistuksen yhteydessä on onnistuttu turvaamaan opiskelijoille riittävä tuki opintojen etenemisen varmistamiseksi sekä lähiopetus keskeisten työelämän edellyttämien taitojen omaksumiseksi? Ja vielä: vaikeuttaako resursipula tällä hetkellä merkittävästi uudistuksen onnistunutta toteuttamista?

16.10 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen ongelmat, joita kuvasitte, ovat olleet olemassa jo pidempään, ja se on itse asiassa se syy, minkä takia ammatillisen koulutuksen uudistus tarvittiin, että voidaan ratkaista niitä ongelmia. Uusi lainsäädäntö on ollut voimassa nyt muutaman kuukauden, ja nyt on keskityttävä siihen, että saadaan sen tuomat uudet välineet käyttöön. Laajasti ammatillisen koulutuksen kentällä niin järjestäjät eli oppilaitosten johto kuin myöskin opettajat ovat sitä mieltä, että tässä reformissa on sellaisia elementtejä, joilla pystytään ratkomaan niitä pitkään ammatillista koulutusta riivanneita ongelmia, joista muun muassa opetuksen väheneminen on ollut yksi. Kun katsoo ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä, siellä 61 §:ssä todetaan yksiselitteisesti, että opiskelijalla on oikeus opetukseen. Opiskelijalla on oikeus myöskin opinto-ohjaukseen ja erityiseen tukeen, joka määritellään hänelle hänen henkilökohtaisen suunnitelmansa pohjalta.

Nämä prosessit pitää nyt saada kuntoon, ja hallitus on myöskin varannut tähän työhön merkittävän toimeenpanorahoituksen, jota nyt koko ajan tässä viemme ministeriön voimin

Punkt i protokollet PR 99/2018 rd

eteenpäin erittäin vahvassa yhteistyössä [Paavo Arhinmäki: 200 miljoonaa leikattiin!] koulutuksen kentälle.

16.11 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen on tarkoitus varmistaa, että meiltä löytyy osaavia tekijöitä työelämän tarpeisiin. Monilla aloilla on pulaa ammattiosaajista, myös Varsinais-Suomessa, ja tämä rajoittaa osaltaan myös talouskasvua. Hallituksen suunnalta on mainostettu ulkomaisen työvoiman ratkovan yritysten työvoimapulan ja perusteltu tällä maahanmuuton lisäämistä. Samalla aikaa Suomessa on työttöminä paljon loistavia nuoria ja hyviä tekijöitä, jotka voisivat koulutuksen kautta kantaa oman kortensa kekoon ja helpottaa vallitsevaa työvoimapulaa.

Arvoisa puhemies! Kysyn ministeri Grahn-Laasoselta: mitä konkreettisia toimia hallitus aikoo tehdä suomalaisten nuorten ja työttömien kouluttamisen ja tätä kautta työllistymisen edistämiseksi?

16.12 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformissa otetaan erittäin hyvin huomioon nyt se tosiasia, että ammatillisen koulutuksen opiskelijat ovat hyvin erilaisia. Siellä on paljon peruskoulun päättäneitä nuoria, jotka tarvitsevat paljon enemmän huomiota, aikuisen läsnäoloa, myöskin sitä henkilökohtaista suunnitelmaa, jossa määritellään tuen tarpeet, ja niin edelleen. Mutta sen ohella ammatillisen koulutuksen pitää myöskin palvella työelämässä jo olevia henkilöitä, joilla on esimerkiksi tarvetta päivittää nopeastikin omaa osaamistaan, pystyä palvelemaan myös esimerkiksi pitkäaikaistyöttömiä, antamaan niitä eväitä, sitä osaamista, jolla pääsee takaisin työelämän syrjään kiinni. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelee myöskin paljon maahanmuuttajia, joille pitää pystyä rakentamaan samanaikaisesti kotoutumisen polku ja kielten oppimisen mahdollisuuksia, jotta se polku suomalaisen työelämään voisi avautua.

Uuden reformin vahvuudet, jos niitä nyt tässä saa listata, liittyvät juuri nimenomaan siihen, että siellä pystytään rakentamaan tehokas polku juuri kyseiselle opiskelijalle ottaen huomioon tausta ja myös aiempi osaaminen. Tätä prosessia, tätä henkilökohtaistamista, nyt viedään [Puhemies koputtaa] eteenpäin koulutuksenjärjestäjien kanssa.

16.13 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joka toinen nuori hakeutuu ammattikouluun ysiluokan jälkeen. Ammatillisessa koulutuksessa onkin kyse hyvin tärkeästä tulevaisuusinvestoinnista sekä yksittäisen nuoren että koko Suomen tulevaisuuden kannalta, sillä peruskoulupohjalle jäävistä alle puolet, vain 40 prosenttia, on töissä.

Onkin aika kestävä tilanne, että ammattikoulutuksen reformia on jouduttu tekemään aivan liian niukoiksi nipistetyillä rahoilla. Hallituksessa olette leikanneet siitä 220 miljoonaa euroa. Suuri osa oppimisesta tapahtuu reformin myötä nyt työpaikoilla. Tätä varten tarvitaan ohjausta. Silti joka neljäs opiskelija ei ole saanut ohjausta tarpeeksi. Osaaminen ei synny myöskään pelkästään harjoittelulla, opetustakin tarvitaan. OAJ:n mukaan kuitenkin opetuksen määrä on laskenut 16—18 prosenttia uudistukseen myötä.

Arvoisa ministeri, turvaako ammatillisen koulutuksen uudistus koulutuksenjärjestäjälle sellaiset resurssit, joilla oikeasti voidaan taata jokaiselle nuorelle sellainen ammattitaito, millä oikeasti pärjää työmarkkinoilla ja millä Suomi pärjää kansainvälisessä kilpailussa?

Punkt i protokollet PR 99/2018 rd

16.14 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiseen ammatilliseen koulutukseen käytetään merkittävästi resursseja, 1,8 miljardia euroa ensi [Suna Kymäläinen: Paljonko leikattiin?] vuoden budjetin mukaan. Sil- lä resurssilla meidän yhteinen tehtävämme on varmistaa se, että jokainen nuori saa mah- dollisuuden ja saa tosiasiallisen polun ammattiin ja työelämään. [Riitta Myller: Ei näytä ta- pahtuvan!] Tietysti nyt tähän toimeenpanovaiheeseen meidän täytyy kaikin konstein ja keinoin keskittyä. Samoin hallitus on myöskin lisännyt määrärahoja nyt viimeisimmissä budjeteissaan ja lisäbudjetissa siihen, että voidaan vastata myöskin työelämän osaajapu- laan nopeilla ratkaisuilla, muuntokouluttamalla jo työelämässä olevia ammatilaisia.

Hyvistä saavutuksista voi todeta sen, että Suomessa koulutustakuu on lähtenyt toimi- maan eli jokaiselle peruskoulun päättäneelle käytännössä jo — likimain jokaiselle — on pystytty tarjoamaan se toisen asteen koulutuspaikka ja tässä on saavutettu merkittävää etenemistä, samoin kuin niissä luvuissa, joista voidaan todeta, että koulutuksen ja työelä- män ulkopuolella olevien nuorten määrä on tämän hallituskauden aikana [Puhemies koput- taan] vähentynyt, mikä on todella merkittävä asia koko Suomen yhteiskunnan kannalta.

16.16 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillisen koulutuksen lakiin jäi eduskuntakäsittelyssä vakavia valuvikoja. Me äänestimme tästä la- kikokonaisuudesta. Sosiaalidemokraattien johdolla esitettiin muun muassa tätä rahoitusta- son korjaamista, myöskin lähiopetuksen ja ohjauksen varmistamista ja vahvistamista, mikä nyt on osoittautunut täysin oikeaksi kipupisteeksi. [Vahasalo Raija: Vaatii ajattelutavan muutosta!]

Arvoisa puhemies! [Ben Zyskowicz: Leikkauspäätös tehtiin, kun te olitte hallitukses- sa!] Kannan erityisesti huolta ammatillisen koulutuksen arvostuksesta. Nuorilla, 15— 16-vuotiailla, ei pidä kokeilla ammatillista koulutusta. Sen takia tämä tilanne on poikkeuk- sellisen vakava. Tiedän, että opettajat tekevät hyvää työtä, mutta heitä on 1 600 vähennet- ty. Sen takia nyt on, arvoisa [Puhemies: Kysymys!] ministeri, korkea aika, [Puhemies ko- puttaa] että otatte tosissanne myöskin lainsäädännölliset korjaustoimenpiteet. Toimitteko näin?

16.17 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhe- mies! Menneistä asioista sen verran pakko todeta tähän entiselle opetusministerille, että tehty reformi on parempi kuin ei reformia ollenkaan. Edellisellä kaudella tehtiin uudistusta ammatilliseen koulutukseen, mutta se jäi tekemättä [Välihuutoja — Puhemies koputtaa] ja ministeri äänesti omaa esitystään vastaan.

Samoin tämä hallitus peri... [Ben Zyskowicz: Vasemmisto ei kestä totuutta! — Paavo Arhinmäen välihuuto — Puhemies koputtaa] — Saako puhua?

Puhemies Paula Risikko: Nyt kaikki rauhoittuvat! — Jatkakaa, olkaa hyvä.

No niin, paljon välihuutoja, mutta yritän siitä huolimatta jatkaa ja todeta sen, että edel- lisellä hallituskaudella jäi reformi tekemättä, uudistukset tekemättä, [Suna Kymäläinen: Tällä kaudella!] samoin kuin viime hallituskaudelta jäivät perinnöksi ne leikkaukset, jois- ta, puheenjohtaja, edustaja Rinne, vielä tällä kaudella totesitte, että olisitte tehneet suurem- pina. [Eduskunnasta: Ohhoh! — Välihuutoja]

Punkt i protokollet PR 99/2018 rd

16.18 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun nyt hallituksella on elinpäiviä jäljellä enää puoli vuotta, niin olettaisi, että hallituksen ministerit alkaisivat ottaa vastuuta itse omasta tekemisestään eikä enää käytäisi keskustelua siitä, mitä kuusi vuotta tai viisi vuotta sitten eduskunnan pöytäkirjoissa lukee, koska teillä on nyt ollut kolme ja puoli vuotta kaikki valta Suomessa järjestää myös ammatillista koulutusta.

Tosiasia, joka järkyttää nuoria ja nuorten vanhempia, on, että erittäin paljon tulee tilanteita vastaan, joissa nuorille ei ole mitään opetusta. Heille sanotaan, että menkää kotiin ja tehkää nettiopiskelua. Tämä ei voi olla oikein nuorille, joiden pitäisi olla tulevaisuuden työelämän tekijöitä. Kysynkin uudelleen, kun ette ole vielä vastannut: oletteko valmis kutsumaan koolle kokouksen, jossa katsottaisiin, mitä muutoksia tarvitaan tai mitä resursseja tarvitaan, että asia olisi kunnossa?

16.19 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän on todettava se, että tällä hallituskaudella nimenomaan on tehty. On tehty itse asiassa kahteen vuosikymmeneen suurin koulutus uudistus, ammatillisen koulutuksen reformi, jota nyt toimeenpannaan. Hallitus on varannut hyvin toteutettuun, huolellisesti valmisteltuun, virkamiesten tekemään aivan erinomaiseen työhön myöskin toimeenpanoresurssit, noin 60 miljoonaa euroa kaikkiaan, ja niitä nyt viedään eteenpäin.

Itse asiassa täytyy sanoa, että olen aivan samaa mieltä edustaja Gustafssonin kanssa siitä, että ammatillisen koulutuksen arvostuksesta meidän pitää pitää kiinni. Meidän pitää pitää huolta siitä, että se on vetovoimainen vaihtoehto myöskin tulevaisuudessa, ja siihen voimme myöskin vaikuttaa täällä eduskunnassa käytävän keskustelun sävyn myötä. Ja minusta nyt olisi itse asiassa todella hieno ele ammatillisen koulutuksen kentälle antaa täältä tukea uudistuksen toimeenpanoon ja kertoa siitä, että me olemme ylpeitä työstä, mitä siellä tehdään, kun yritetään tietysti isojen muutosten ja [Puhemies koputtaa] työelämän myllerryksen keskellä uudistaa koulutusta vastaamaan tulevaisuuden työelämän tarpeisiin.

16.20 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset haluavat panostaa suomalaisten nuorten ja työttömien kouluttamiseen ja osaamisen kehittämiseen, sillä Suomi tarvitsee jatkossakin ammattiosaajia, ja parasta paljon puhutun työvoimapulan paikkaamista on nimenomaan kouluttaa suomalaisia niihin ammatteihin, joissa heillä on hyvät mahdollisuudet työllistyä tulevaisuudessa. Näin voittaisivat sekä yritykset, yksilöt että yhteiskunta. Yrityksemme saisivat osaavaa työvoimaa, suomalaiset työtä ja yhteiskunta lisää verotuloja.

Arvoisa puhemies! Ammatillisessa koulutuksessa on kuitenkin vakavia pullonkauloja, jotka vaikuttavat erityisesti syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin. Ongelmia esiintyy muun muassa henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisessa ja opiskelijahuollossa, ja myös lähiopetuksen puute heikentää tilannetta. Opintojen keskeytyessä moni nuori voikin syrjäytyä yhteiskunnasta, ja tähän tulee tarttua pikaisesti.

Arvoisa puhemies! Kysyn hallitukselta: mitä konkreettista se aikoo tehdä varmistaakseen, että myös syrjäytymisvaarassa olevat nuoret saavat ammatin ja pääsevät mukaan työelämään?

16.21 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä yksi tärkeimmistä, tai voi sanoa, että tärkein motiivi sille, että ammatillista koulutusta lähdettiin uudistamaan, liittyy nimenomaan syrjäytyneiden nuorten tilantee-

Punkt i protokollet PR 99/2018 rd

seen ja koulutuksen runsaaseen keskeyttämiseen. Tavoitteena on se, että jokainen nuori suorittaisi ammatillisen koulutuksen tai lukiokoulutuksen ja saisi toisen asteen tutkinnon ja pääsisi elämässä eteenpäin.

Ammatillisen koulutuksen reformi toi uusia mahdollisuuksia syrjäytymisen ehkäisyyn. Yhtenä esimerkkinä nostan esiin jatkuvan haun eli sen mahdollisuuden, että mikäli ala ei ole oma, niin sen sijaan että keskeytetään, pystytään nyt tehokkaammin ympäri vuoden ohjaamaan toiselle alalle, tai mikäli nuori, joka on koulutuksen ja työelämän ulkopuolella syrjäytynyt ja on esimerkiksi etsivän nuorisotyön toimesta saatu tavoitettua, niin pystytään ympäri vuoden ilman, että täytyy seuraavaa hakua odottaa, nappaamaan hänet mukaan ammatilliseen koulutukseen myös kesken vuoden. Tässä on pari hyvää esimerkkiä.

Samoin henkilökohtaiset polut, joita jo kuvasin [Puhemies koputtaa] ja joista kerroin, mahdollistavat sen, että voidaan määritellä tuen tarvetta, että jokaisella olisi aidot mahdollisuudet saada myös esimerkiksi erityisopetusta ja tukea opintoihin silloin, kun tilanne on sellainen, että se sitä vaatii.

Puhemies Paula Risikko: Puheenvuoroissa pyydetään pysymään minuutissa, ja nyt tällä hetkellä painotetaan erityisesti sivistysvaliokunnan jäseniä, ja tässä vaiheessa sivistysvaliokunnan puheenjohtajalle, edustaja Puumalalle lisäkysymys.

16.23 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän koulutuksen merkitys ylipäättensä syrjäytymisen ehkäisyssä on aivan keskeinen, ja ikään kuin timanttina, keihäänkärkenä, on tietenkin ammatillinen koulutus. Toinen iso merkitys sillä on tietysti yritysten kannalta, Suomen tulevaisuuden nousun kannalta — aivan keskeinen asia.

Me valiokunnassa tällä hetkellä kuulemme juuri siitä, miten tuo reformi, aika tuore uudistus, on lähtenyt käyntiin. Ehkä se huolestuttavin viesti sieltä on se, että vähän sellaista eritahtisuutta on eri puolilla Suomea. [Jukka Gustafsson: Eikä vallan vähän!] Osassa on jo omaksuttu uusia toimintatapoja paljon, ja osassa ollaan vielä lähtötelineissä. Itse ehkä eniten kannan huolta siitä, että tulee paljon viestiä vanhemmilta ja viestiä kouluilta, että viikot eivät ole kovin kokonaisia, että koulussa ollaan tiistaista torstaihin. Ja nyt, ministeri, ajattelen, että tähän meidän täytyy löytää ratkaisu. Se ei ehkä ole enää sitä maailmaa, että siellä koulunpenkillä istuttaisiin maanantaista perjantaihin, mihin ehkä edustaja Heinäluoma täällä viittasi, [Eero Heinäluoman välihuuto] mutta se on sitä, että se viikko olisi kokonainen. Sitä voidaan tehdä yhdessä yritysten kanssa, oppisopimuskoulutusta hyödyntäen, yhdessä erilaisissa yrityspajoissa siellä koulun sisällä. Ministeri, oletteko samaa mieltä, että tähän meidän täytyy etsiä yhdessä ratkaisu, että viikot ovat [Puhemies: Pysytään minuutissa!] kokonaisia?

16.24 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voisi olla enempää samaa mieltä sivistysvaliokunnan puheenjohtajan kanssa tässä asiassa, ja sen tyypiset esimerkitapaukset ovat karmeita, joissa sanotaan, että on kolmipäiväisiä työviikkoja ammattiin opiskelevilla tai että siellä on kolmetuntisia opiskelupäiviä. Näin ei voi olla, ja tämä viesti meidän täytyy nyt saada myöskin läpi sinne järjestäjäkenttään, joka on myöskin aika moninainen: meillä on kaikkiaan noin 160 koulutuksen järjestäjää, ja on aivan totta, että osa koulutuksenjärjestäjistä on hyvin pitkällä, toteuttaa sellaista maailman mittakaavassa erittäin korkeatasoista, huippulaatuista, esimerkillistä ammatillista koulutusta, ja sitten meillä on koulutuksenjärjestäjiä, jotka vasta tänä vuonna,

Punkt i protokollet PR 99/2018 rd

kun lainsäädäntö astui voimaan, ryhtyivät kunnolla toimeenpanemaan tätä reformia. Tällä jälkimmäisellä ryhmällä ovat nyt ne haasteet kaikkein suurimmat, ja meidän tehtävämme on nyt tukea järjestäjiä siinä, että saadaan tämä kokonaisuus onnistumaan ihan kaikkialla Suomessa jokaisen nuoren kohdalla.

16.25 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformiin liittyvät haasteet ovat ilmeisiä, niin kuin salissakin kuulluista puheenvuoroista voidaan nähdä. Me olemme varmaan kaikki saaneet niitä viestejä ja lukee neet myöskin paljon artikkeleita mediasta, ja meidän vastuullamme on tietenkin nostaa tämä huoli esiin ja pitää siitä ääntä myöskin tässä salissa. Se ei tarkoita sitä, etteikö myöskin valtakunnallisesti olisi onnistuneita reformeja, hyviä polkuja. Mutta senkin takia ajattelen, että joku tämmöinen kriisikokouksen tyypinen asetelma olisi hyvä, koska minä ajattelen, että myöskään tämänhetkinen tulehtunut keskustelu ei ole kauhean voimauttavaa myöskään niille, jotka tällä hetkellä jo tekevät sitä hyvää työtä. Sillä tavalla tilanteen pysäyttäminen, kaikkien yhteen kokoaminen, on tärkeää.

Meillä on valtavan tärkeät asiat käsillä, näiden nuorten tulevaisuus, ja ehkä tässä keskustelussa on tärkeää muistaa ennen kaikkea, että me puhumme näistä nuorista, ja haluaisinkin kysyä ministeriltä: Mitä te sanotte sille nuorelle, joka tällä hetkellä jossain päin Suomea kipuilee sen tilanteen kanssa, että ei ole lähiopetusta, ei ole riittävästi tukea, on hukassa eri tavoin niitten omien opintojen kanssa tai tuntuu, [Puhemies koputtaa] että kapasiteetti ei riitä? Miten me autamme häntä tänään, tässä ja nyt?

16.26 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on varannut noin 60 miljoonan euron resurssin, jolla pyritään saamaan tätä tilannetta kuntoon. Eli se on tähän toimeenpanon tukeen kohdennettu merkittävä resurssi, enkä ainakaan omana aikanani ole tavannut, että missään opetusalan reformissa olisi ollut yhtä suurta panostusta käytössä siihen toimeenpanon tukeen.

Sitten tähän kokoontumiseen tai muuhun. Meillä on säännöllisesti koolla ammatillisen koulutuksen kenttää, siis koko järjestäjäkenttää ja sitten erilaisissa kokoonpanoissa. Se on meidän päivittäistä, tavanomaista toimintaamme, ja niin sen pitää ollakin. Ei yksi kokous tätä ratkaise vaan ne kaikki kokoukset, joissa nyt pyritään saamaan ne asiat kuntoon. Ja ennen kaikkea pitää tukea sitä paikallista työtä.

16.27 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Huolestuttavat viestit ammatillisen koulutuksen kentältä on otettava vakavasti ja niihin on reagoitava, mutta kuitenkin samanaikaisesti on muistettava, että Amisbarometrin mukaan ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat ovat pääasiallisesti erittäin tyytyväisiä opiskeluunsa. Toki huolta on taloudellisista kysymyksistä ja lähiopetuksen määrästä.

Kysyn, kun olette puhunut, ministeri, tästä toimeenpanosta: onko toimeenpanon painopisteeksi luvassa johtamisjärjestelmien kehittämiseen satsausta ja myös vapaan sivistystyön mahdollisuuksien syvempää käyttämistä erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kohdalla?

16.28 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, kun nostitte, edustaja Kivelä, esiin johtamisen merkityksen. Järjestäjillä, siis oppilaitoksilla, oppilaitosten johdolla, on merkittävästi enemmän vastuuta tämän ammatil-

Punkt i protokollet PR 99/2018 rd

lisen koulutuksen reformin myötä laittaa paikallisesti ne asiat kuntoon. Nimenomaan johdon koulutukseen ja johdon kanssa kommunikointiin meidän pitää panostaa, jotta saadaan jokainen oppilaitos hyvälle viivalle tässä toteutuksessa.

Edellisessä vastauksessani tämä nuoren näkökulma nousi aivan oikein esiin. Se täytyy sanoa, että lainsäädäntö on siinä hyvin selkeä, että nuorella on oikeus opetukseen, nuorella on oikeus tukeen, nuorella on oikeus siihen henkilökohtaiseen polkuun ja suunnitelmaan. Meidän aikuisten vastuu on huolehtia siitä, että se toteutuu. Eli näille nuorille meidän pitää pystyä antamaan katetta sille lupaukselle, jonka eduskunta on säätänyt.

16.29 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huolestuneita viestejä ammatillisen koulutuksen tilanteesta on tullut koko tämän vaalikauden ajan niin koulutuksenjärjestäjiltä kuin opettajilta ja opiskelijoilta itseltään. Olen kysynyt teiltä, ministeri Grahn-Laasonen, moneen otteeseen, mikä järki on tehdä iso, lähes 200 miljoonan leikkaus juuri ennen tällaisen ison reformin toimeenpanoa, enkä ole kertaakaan vastausta tähän kysymykseen saanut. Mitään sellaista ei ollut viime vaalikaudella suunnitteilla, vaan tämä on ollut puhtaasti tämän hallituksen valinta, eikä pitäisi olla mikään yllätys, että henkilökoh- taisten opintopolkujen rakentaminen, lähiopetuksen määrän lisääminen tai reformin tavoit- teiden toteuttaminen on haastavaa ja vaikeaa, lähes mahdotonta, tilanteessa, jossa koulu- tuksenjärjestäjiltä on leikattu rahaa ja on jouduttu vähentämään opettavaa henkilöstöä. Tä- män lisäksi iso osa tästä toimeenpanorahasta on ohjattu erilaisiin hankkeisiin, jotka ovat li- sänneet hallinnollista työtä [Puhemies: Kysymys!] ja hankerumbaa. Ministeri Grahn-Laa- sonen, eikö järkevämpää olisi vahvistaa ammatillisen koulutuksen perusrahoitusta ja sitä perustyötä, mitä meidän oppilaitoksissamme tehdään?

16.30 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhe- mies! Se on aivan totta, että itse asiassa tämä rahoituskysymys ja valtiontalouden reunaeh- dot, säästöt, ovat eri asia kuin reformin toteuttaminen, ja itse asiassa nämä menevät tässä keskustelussa vähän sekaisin, myöskin julkisessa keskustelussa. [Li Anderssonin välihuu- to] On ihan selvää, että se ammatillisen koulutuksen reformi olisi tarvittu kaikenlaisissa ta- loustilanteissa. No, se, mistä tämä hallitus aloitti, oli, että meillä valtionvelka kasvoi [Paa- vo Arhinmäki: Kasvaa edelleen!] ja jouduttiin taloudessa sopeuttamaan. Se oli kaikille sil- loin aivan päivänselvää, ja siihen kaikki puolueet osallistuivat hallitusvastuussa ollessaan. Nyt tehtävämme tässä taloustilanteessa on varmistaa se, että osaavaa työvoimaa on saata- villa, että kaikille nuorille on koulutuspaikkoja. Ja 1,8 miljardia kaikkiaan Suomi käyttää, mikä on kansainvälisessä vertailussa erittäin vertailukelpoinen luku ja iso resurssi amma- tilliseen koulutukseen, mutta oleellinen asia on se, miten se raha käytetään ja kanavoituu- ko se oikein. Käymme tätä myöskin järjestäjien kanssa läpi, kuinka paljon tästä resurssista menee esimerkiksi kiinteisiin kuluihin seiniin, hallintoon, hankkeisiin, kun pitäisi tietysti priorisoida [Puhemies: Aika!] sitä opetusta.

16.31 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Många unga behö- ver olika former av stöd, handledning och uppmuntran för att klara av själva studierna. Och då kommer vi in på behovet av studiehandledning och en fungerande studerandevård.

Arvoisa puhemies! Moni nuori tarvitsee monipuolista ohjausta, tukea, oppilashuoltoa, opiskelijahuoltoa pärjätäkseen opintojen kanssa, ja me tiedämme, että leikkaukset ovat ol-

Punkt i protokollet PR 99/2018 rd

leet isoja edellisellä kaudella ja tällä kaudella. Kysynkin nyt: miten hallitus varmistaa sen, että joka ikinen nuori saa sitä oppilaanohjausta ja muuta tukea psykologien ja kuraattoreiden kautta, jotta hän pystyy opiskelemaan sataprosenttisesti?

Hur ska man trygga fungerande studerandevård och studiehandledning med de nedskärningar vi har i bagaget?

16.33 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä näkökulma on nimenomaan opiskelijoiden hyvinvointi ja opiskelijaterveydenhuolto ja sen järjestäminen niin, että se tukee näiden henkilökohtaisten polkujen rakentumista ja siellä määritetty jokaiselle mahdollisuus saada tukea opintoihin silloin, kun sitä tarvitaan. Eilen oli mahdollisuus keskustella erinomaisten opettajien kanssa nimenomaan joustavan perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen nivelvaiheesta ja kohdista, joissa on nimenomaan kyse näistä nuorista, joilla on erityisen tuen tarvetta. Meillä olisi edelleen parantamisen varaa siinä, miten peruskoulua vahvistetaan niin, että jo siellä valmiudet olisivat paremmat, ettei meillä esimerkiksi olisi tilannetta, jossa 11 prosenttia peruskoulun päättäneistä ei ole saavuttanut sellaista monipuolista lukutaidon tasoa, jota tarvitaan toisella asteella ja myöhemmin elämässä. Eli nämä nivelkohdat tulee hoitaa kuntoon ja myöskin se, että kun saa erityistä tukea perusopetuksessa, niin se voisi sujuvasti, [Puhemies koputtaa] luotettavasti jatkua siellä toisella asteella.

16.34 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ammatillinen koulutus on erittäin tärkeä osa koulutusjärjestelmäämme paitsi nuorten koulutuksena ensimmäiseen ammattiin, myös täydennys- ja uudelleen koulutusväylänä. On erittäin hyvä, että käymme täällä keskustelua ammatillisesta koulutuksesta. Vaikka viime aikoina olemme kuulleet huolestuttavia viestejä, on hyvä muistaa, että viimeisen Amisbarometrin mukaan 88 prosenttia opiskelijoista on tyytyväisiä tai lähes tyytyväisiä opintojensa sujumiseen.

Ammatillisen koulutuksen uudistuksen yhteydessä työssäoppimista lisättiin ja luotiin uusi tapa suorittaa näyttöjä työpaikalla. Tätä kutsutaan koulutussopimukseksi. Omien havaintojeni perusteella on vielä tekemistä siinä, että yhteistyö oppilaitosten ja yritysten välillä tiivistyisi niin, että molemmat tästä hyötyisivät niin kuin uudistuksessa on ajateltu. Ammatillisissa oppilaitoksissa on varmasti riittävästi työtä reformin toimeenpanemisessa. Ammatillisen koulutuksen järjestämisvastuu on kunnilla, ja kunnissa voitaisiinkin tehdä työtä tämän yhteistyön edesauttamiseksi. [Puhemies: Kysymys!] Kysyisinkin kuntaministeri Vehviläiseltä: onko kuntien kanssa käyty keskusteluja siitä, miten kunnat voisivat olla mukana tukemassa ammatillisen koulutuksen toteuttamista ja samalla parantamassa yrityksen mahdollisuuksia rekrytoida osaavaa työvoimaa?

16.35 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai kunnissa käydään keskusteluja, ja kunnat ovat omalta osaltaan myös merkittäviä rahoittajia ammatillisen koulutuksen puolella. Olen aivan varma, että niin tänä päivänä kuin jatkossakin, tulevana vuosina, kunnat tulevat myös käyttämään paljon energiaa siihen, miten nuorten mahdollisuus käydä läpi ammatillinen koulutus olisi aina mahdollista, ja ehkä viittaa siihen — tämä on enemmän opetusministerin toimialaa — että jos katsotaan nuorten selviytymistä ja sitä, että on hyvät mahdollisuudet menestyä myös ammatillisen koulutuksen puolella, niin silloin tullaan myös sinne varhaiskasvatukseen ja pe-

Punkt i protokollet PR 99/2018 rd

rusopetukseen ja siihen, että tämä koko polku, totta kai, on kunnossa. Mikään ei ole sen tärkeämpää kuin hyvinvoivat lapset ja nuoret ja sitä kautta toisella asteella ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus.

16.36 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ammatillisen koulutuksen ongelmat ovat olleet olemassa, kuten ministeri Grahn-Laasonen totesi, mutta kyllä ne ovat viime aikoina valitettavasti kärjistyneet. Ne opettajat, jotka ovat olleet yhteydessä, ovat nostaneet esiin sen eettisen ongelman, jonka he kokevat, kun ei ole mahdollisuutta tai resurssia antaa niin hyvää opetusta kuin haluaisi tai näkisi näiden oppilaiden tarvitsevan. Lähi- ja pienryhmäopetuksen määrä on vähentynyt niin ammatillisessa koulutuksessa kuin myös itse asiassa korkeakoulutuksessa. Kuitenkaan hyväksi sähköasentajaksi tai osaavaksi hammaslääkäriksi ei tulla edelleenkään kirjekurssilla, ja kun opettajien määrää on käytännössä leikattu, niin sen seurauksena myös [Puhemies: Kysymys!] jäljelle jääneiden opettajien paine on kasvanut. Mikä on viestinne näille opettajille?

16.37 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä täällä eduskunnassa säädettiin ja kun lainsäädäntöä valmisteltiin ministeriössä, niin siellä käytiin erittäin syvälinen keskustelu siitä, että haluttiin nimenomaan varmistaa, että ammatillisessa koulutuksessa opetusta antavat kelpoiset, pätevät, ammattitaitoiset opettajat. Tämä on ollut minun viestini, ja on tänäänkin, koulutuksenjärjestäjille, oppilaitosten johdolle ja kuntiin, että pitää panostaa ammattitaitoisten opettajien palkkaamiseen ja hakea säästöjä ja myöskin resurssia sieltä kiinteistä kustannuksista, jotka ovat ammatillisessa koulutuksessa edelleen, sen kustannusrakenteen läpiperkauksen jälkeen, aivan huomattavat. Eli mieluummin pyritään vapauttamaan sitä resurssia seinistä, hallinnosta, tiloista, myöskin ehkä tekemään työelämän kanssa yhdessä laitehankintoja ja käyttämään työelämän mahdollisuuksia hyödyksi niin, että voidaan aina priorisoida sitä opetusta.

Puhemies Paula Risikko: Vielä yksi lisäkysymys, edustaja Rinne.

16.38 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen, teidän päätöksienne johdosta 1 600 opettajaa on menettänyt työpaikan, niin kuin edustaja Gustafsson totesi. Se tarkoittaa vuositasona yli 2:ta miljoonaa opetustuntia. Se rakenteellinen ongelma, mikä liittyy tähän ammatilliseen koulutukseen, on se, että vain 57 prosenttia on opetukseen kohdistuvaa kustannusta. 18 prosenttia on kiinteistöjä, 6 prosenttia hallintoa ja loput on koneita ja laitteita. Nyt te olette vähentäneet yli 2 miljoonaa tuntia vuodessa opetuksesta. Mitä teidän toimestanne on sitten tapahtunut täällä muulla puolella, joka oli keskeinen peruste lähteä tekemään rakenteellista uudistusta? Kysyn sitä. Ja olisiko tarpeen pitää kriisikokous näitten asioiden selvittämiseksi?

16.39 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Teidän valtiovarainministeriöikänne, [Vasemmalla: Ei taas! — Hälinää] edustaja Rinne, oltiin tekemässä aivan vastaavia säästöjä ja itse asiassa suurempia säästöjä. Tämä on pakko tähän sanoa, koska se kuulostaa siltä kuin te olisitte tämän aivan unohtanut. Mutta nyt minä olen samaa mieltä siitä, että katsotaan tulevaisuuteen ja ratkotaan näitä ongelmia tässä ja nyt. Tämä hallitus on toteuttanut uudistuksen, vienyt sen eteenpäin. Nyt sitä

Punkt i protokollet PR 99/2018 rd

toimeenpannaan ja ammatillisen koulutuksen tulevaisuutta rakennetaan niin, että se vastaa entistä paremmin tulevaisuuden työelämän vaatimuksiin, ja tavoitteena on se, että pystymme myöskin rakentamaan jokaiselle nuorelle ehyen koulupolun.

Tämän hallituksen kauden aikana on paitsi laitettu taloutta kuntoon, saatu velkaantumisen taitettua ja pysäytettyä, viety isoja koulutuksen uudistuksia eteenpäin, ja tuloksena on muun muassa se, että koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten määrä on vähentynyt.

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä lyhyt kysymys, edustaja Rinne.

16.40 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Grahn-Laasonen, näitä nuoria, jotka tällä hetkellä ovat opetuksessa ongelmissa, ei auta teidän puheenne menneisyydestä. Te olette ikään kuin menneisyyden vanki tässä. [Hälinää oikealta — Eero Lehti: Kuka on?] Kysyn teiltä: Mitä tälle 2 miljoonaa opetustuntia menettäneelle porukalle on luvassa kiinteistöjen ja kalustojen kautta säästöjä, jotka parantaisivat sitten tätä opetuksen laatua? Mitä te olette sen eteen tehnyt? Olisiko tämän asian takia tarpeen kutsua kriisikokous?

16.40 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tällä hetkellä tehdään ja mitä on tehty: Toimeenpannaan tätä lainsäädäntöä ja käydään järjestäjien kanssa läpi sitä, minkälaista tukea tarvitaan. Meillä on kaikkiaan 60 miljoonan euron resurssi käytössä siihen toimeenpanoon. Kehitetään myöskin digitaalisia järjestelmiä, jotka tehostavat tätä henkilökohtaistamisen prosessia ja mahdollistavat opettajan työajan ja resurssin vapauttamisen opetukseen ja nuorten ohjaamiseen ja niin edelleen. Eli nämä ovat niitä keskeisiä asioita, joita tällä hetkellä toimeenpannaan.

Toivoisin myöskin eduskunnalta luottamusta ammatillisen koulutuksen kentälle [Välihuutoja vasemmalta] ja siihen, että meillä on ollut vasta muutama kuukausi ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä. Me emme hyväksy niitä esimerkkejä, joita on ollut julkisuudessa, joissa nuoret ovat selkeästi jääneet heitteille, vaan me haluamme korjata nämä ongelmat ja mennä eteenpäin.

Frågan slutbehandlad.